

Buda-Pest, augusztus 10-én 1873.

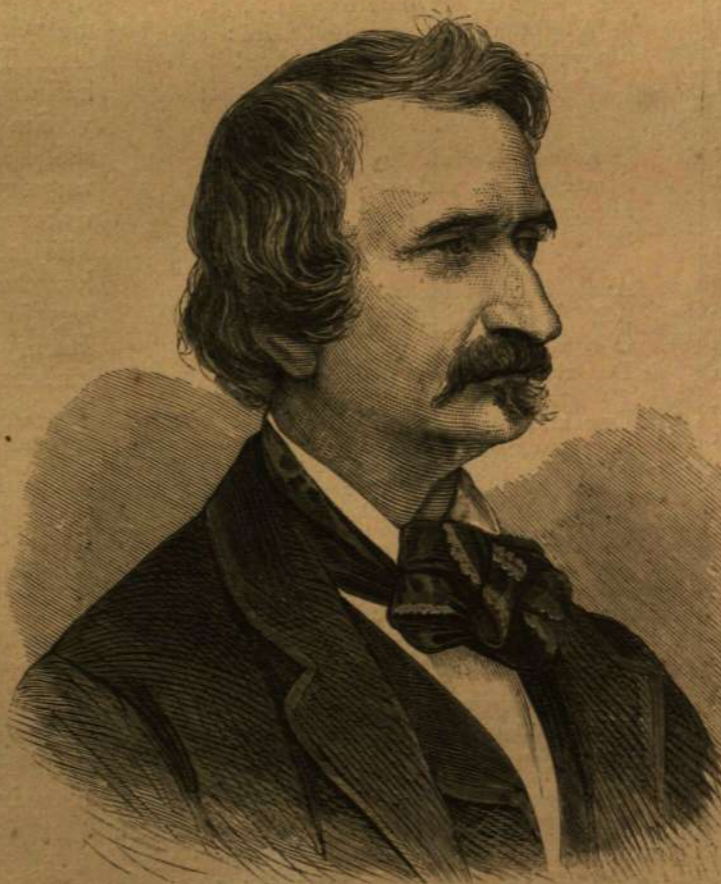
Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft. — Félévre 6 ft.

Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft. Félévre 4 ft. — Csupán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. — Félévre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokk: Egy négyszer használt petit sor, vagy annak helye, egyszeri írtatásánál 10 krajczárba; háromszori vagy többszori írtatásánál csak 7 krajczárba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Oppelik Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile Nr. 9. — Bélyegdíj, külön minden írtatás után 30 kr.

Cotta Bernát.

Cotta Bernát, a geologia egyik legkitűnőbb mestere, jelenleg a freibergeri bányász-akadémia tanára, azon külföldi tudósok közé tartozik, kik hazánkat tudományos szempontból beutazták és műveikben egy vagy más tekintetből ismertették. Ha a régiebbek közt hálásan emlékezünk egy Beudant utazásairól, ki Magyarországot részét beutazta és geológiai szempontból tüzetesen leírta (Voyage minéralogique et géologique en Hongrie. Paris, 1822.), az újabbak közt Hauer és Stache jeles geológokról, kik Erdély geológiáját megírták (Geologie Siebenbürgens. Wien 1863.), Stur D. nagybecsű dolgozatairól és számos más tudósról, kik hazánk természeti viszonyait nemcsak magunknak megismerni segítették, hanem a külfölddel is megismertették, — bizonyára nem kevésbé kiérdemelte tiszteletünket a tudomány azon veterán bajnoka, kinek arczképét a jelen sorok mellett veszük olvasóink.

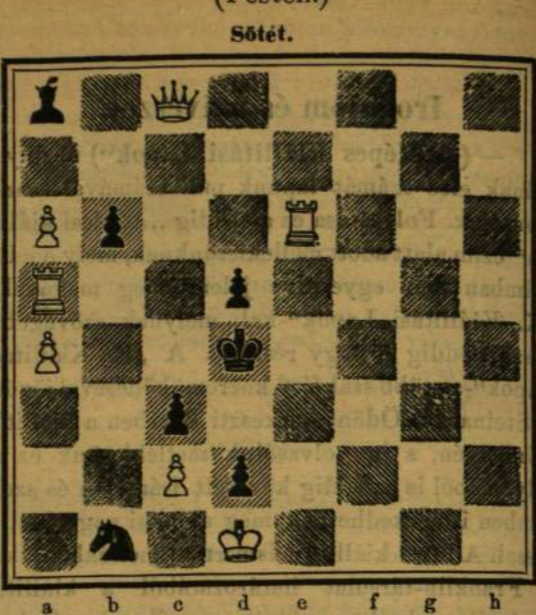

COTTA BERNÁT.

Cotta többször meglátogatta Magyarországot és Erdélyt, s utazásainak eredményét több más dolgozaton kívül „Die Erzlagerstätten Ungarns und Siebenbürgens“, „Gangstudien“ és „Erzlagerstätten Europa's“ munkáiban bocsátotta közre, melyeknek egyik legfőbb érdeme az, hogy tudományos alaposság tekintetében különösen a régiebb műveket tetemesen fölülmulják. Ha Beudant nagy művében számos oly adattal és állítással találkozunk, melyeket a későbbi pontos vizsgálatok merőben tévesnek mutattak ki, azt bizonyára csak az idő rövidségének, a sebtesen utazás-tévedéseinek kell tulajdonítanunk. Cotta működése speciálisabb terre szorított; legnagyobb részét az érczfelkelyeket és a velők járó képződések vizsgálatát és a mit ezekről közölt, az mindenütt magán viseli az éleseszü vizsgáló geológ, és a lelkiismeretes, alapos tudós keze nyomát, ki nem kockáztat oly állításokat, melyeket a helyszínen tett tanulmányai is ne igazolnának. Hazánk természeti szépségei és kincsei élénk benyomást tettek ő reá is, mint minden külföldire, ki e csábítóan kedves panorámát először pillantja meg, s ezekről nem egy helyütt igen rokonszenves hangon nyilatkozik. Magyarország és Erdély kilencz bányavidékéről kiadott ismertetésében, melyet Jossa Henrik szép tollrajzaihoz irt magyarító szövegűl (Ungarische und Siebenbürgische Bergorte, 1862), azt mondja: „Magyar-és Erdélyországbányavidékénemcsak a geografa és bányászra nézve igen tanulságosak, hanem a természet barátját is dús élvezetben részesítik.“... „Ez országok nagy mű, melyhez mindegyikük egy-egy kötet magyarító szöveggel is járult, csak tíz év múlva készült el teljesen s látott napvilágot a freibergeri bányász-akadémia kiadásában. E térkép elkészítése igen fontos lendületet adott a geologia újabb irányu

SAKKJÁTEK.

713-ik sz. f. Szörényi Bélától (Pesten.)

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

A 708-ik számú feladvány megfejtése.

- (Willmers R.-tól.) 1. Vf6-f4... He3-e2(a) 2. Hg4-f6+... He2-f4: tetsz. szerint 3. Kh1-h2 4. H-f3-g6 mat. 1. a Kh4-h5 tetszét szer. 2. He5-f7 3. Hg4-f6+ stb.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József. — Gelén: Glasinger Zsigmond. — Sárospatakon: Gérecz Károly. — Debreczenben: Zagyva Imre. — Aradon: Kovács Albert. — Sziget-Csepelen: Mayer Károly. — A pesti sakk-kör.

A 707. sz. feladv. megfejtette meg: Kustányban Scheiber Adolf.

Figyelmeztetés.

A „Vasárnapi Ujság“ és „Politikai Ujdonságok“ azon t. cz. előfizetőit, kik e lapok most folyó július—decemberi félévi folyamára az előfizetési díjnal kisebb összegeket küldtek be, tisztelettel fölkérjük a hiány kipótlására, jelesen: a kik a „Vasárnapi Ujság“ és „Politikai Ujdonságok“ 1/2 évi (jul.—decemberi) folyamára 6 frt helyett 5 frtot küldtek be: még 1 forint beküldésére; a kik a „Vasárnapi Ujság“ és „Politikai Ujdonságok“ 1/4 évi (jul.—szeptemberi) folyamára 3 frt helyett 2 frt 50 krt küldtek be: még 50 kr. beküldésére; a kik csupán a „Vasárnapi Ujság“ 1/2 évi (jul.—decemberi) folyamára 4 frt helyett 3 frtot küldtek be: még 1 forint beküldésére; a kik csupán a „Vasárnapi Ujság“ 1/4 évi (jul.—szeptemberi) folyamára 2 frt helyett 1 frt 50 krt küldtek be: még 50 kr. beküldésére; a kik csupán a „Politikai Ujdonságok“ 1/2 évi (jul.—decemberi) folyamára 3 frt helyett 2 frt 50 krt küldtek be: még 50 kr. beküldésére; a kik csupán a „Politikai Ujdonságok“ 1/4 évi (jul.—szeptemberi) folyamára 1 frt 50 krt helyett 1 frt 25 krt küldtek be: még 25 kr. beküldésére kéretnek föl. — Pest, aug. elején, 1873.

A Vasárnapi Ujság és P. Ujdonságok kiadó-hivatala (Pest, egyetem-utca 4. sz. a.)

TARTALOM.

Báró Schwarz-Senborn Vilmos (arczkép). — Kőbor Tamás. Bacon Franklin kötársasága (vége). — Fővárosi képek (képpel). — Szent János ünnepe Oroszországban (képpel). — Vasuti kerekek és sinek, II. — A francia grónok. — Egy amerikai vállalkozó, (képpel). — Egyveleg. — Tárház: Irodalom és művészet. — Köszöntés: egyletek. — Egyház és iskola. — Balesetek, elemi csapások. — Mi újság? — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti-naptár. (Felelős szerkesztő: Nagy Miklós (L. magyar-utca 21. sz.)

fűzést most már nem szakad el egykönnyen, elnyulik messze földeken, messze tengereken is tul. Vendégeink eltávoztá őta is számos bucsuszó érkezett már hozzánk, köszönetet mondva a szives fogadtatásért, s voltak, kiket a magyar vendégszeretet annyira föllelkesített, hogy költeményben adtak kifejezést érzelmeiknek. Ezek között fölemlíjük Hammond urat, a „New-York Herald“ című amerikai hírlap munkatársát, ki kétezer forintba kerülő távsürgönyt küldött lapjának a budapesti ünnepélyről, s ki egy költeményben bucsuzott el tőlünk, melyet a „Hon“ így fordított le: „Isten veled, te szép Pest, magyarok! Legyen fényes az ég fölöttetek, Nemcsak, kiket vendégül láttatok. Egész világ köszönt im titeket. Uraltól kezdve, messze tájakon, A föld két sarka, nyugot és kelet, E szokat zengi millió ajkakon: „Szép Pest, isten veled!“

Mi ismerünk, midőn nagy hősiték Elhullának a szent harc mezéjén, Országotok vértet s mit kitértetek, Nagy volt a oze, de nagy a hős erény. Láttuk Kossuthotk Missourinál: Ti értetek úgy fájatk sziveink; Barátságunk már akkor is fenállt, Atlantitól a Csendes-tengerig. Most elhagyjuk a szép szabad hazát, Hová magyar barátság vezetett, S örülünk, hogy im ösözetőrt a láncz, Melybe a magyar nemzet verve lett.“

A két nap emléke most már olyan előttünk, mint egy szép, de tűnő álom; de a kik barátságukat hagyták minálunk, kétségkívül nem fognak elfeledkezni rólunk a távolban sem, s a szép emlékek, mik kölcsönös érintkezésünk közös kincsei lettek, ne is legyenek álom soha, de növeljék idegen barátaink rokonszenvét hazánk iránt, abban az arányban, a mint a távolaság nő, mely tőlük elválaszt.

(A persa sah) jul. 30-án este érkezett meg Bécsbe, hol a király fogadta. A sah dizszenruhában volt, gyémántos vállrojtokkal és kardkötővel. A nagyszámu közönség zajosan éljenzte. A király és a sah négylovas nyitott kocsin hajtottak az udvari várakba, hol a lépcső alján a sah Rudolf koronaherceg, az összes főherczegek, a miniszterek, számos tábornok és a polgári hatóságok által fogadtatott. A kíséretök kölcsönös bemutatása után visszavonult lakosztályába. A sah 12 napot szándékozik Bécsben tölteni.

(Gróf Mikó Imre) mint magyar kir. főpohármeister a hivatalos esküt július 24-én Bécsben a király előtt letette.

(Patterson Arthur) magyar akadémiai taggá történt megválasztása alkalmából a következő levelet intézte akadémiának elnökéhez magyar nyelven: „Méltóságos elnök ur! Igen tisztelt tagtársaim! Nagy örömmel és büszke háladatossággal kaptam az oklevelet, melyben a magyar tudományos akadémia méltóztatik külső tagjai sorába az én igénytelen nevémet soroztatni. Mélyen érzem, hogy keveset tettem, hogy ily kitüntetést érdemeljek, s remélem, hogy a jövőben jobban igazolhatom a tisztelt tagtársak jóindulatú itéletét. Méltóztatásuk méltóságos ur és a tisztelt akadémia elfogadni mely tiszteletem őszinte kifejezését, melylyel maradtam — London, 1873. július 19-kén, alázatos szolgálja: Arthur J. Patterson.“

(Szent László palástja.) A Zágrábban megjelenő „Narodne Novine“ azt írja, hogy a zágrábi káptalan könyvtárnoka, Tkalcic Iván ur, föltalálta e napokban a zágrábi székes-egyházban szt. László magyar király palástját, mely már több századon át elveszettnek tartották. A szekrényben, melyben a palást találtatott, jól olvashatóan van írva: „pallium sancti Ladislai.“ Hogy csakugyan szt. László volt a palást, melyet Tkalcic ur talált: itéljék meg történet-és régiségbuváraink.

(A nemzeti színház előadásai) részint a nagy hőség miatt, részint mert a boulevardi mun-

kálatok a kerepesi-uton még nagyon hátra vannak s aug. 1-jére semmikép el nem készülnek, a belügyminiszter engedélye folytán csak aug. 10-kén fognak kezdődni. — Augusztus havi ujdonságok lesznek a „Szép Diego“ (Moreto) és „A betyár kendője“ (Abonyi). Mindkettőt Feleki Miklós rendezi. Molnár György, a leltározást befejezven, „Valeria“ (Szigligeti) és „III. Rikárd“ előkészítésével foglalkozik.

(Vidats János), a Vidats-féle gépgyár tulajdonosa, és ifj. Vidats István gépgyáros és házbirtokos ellen a pesti kir. törvényszéknél esődöt jelentettek be. Ez nemcsak a ferencz-józsef-takarékpénztár ügyére nagy baj (o czég az intézetnek egyik főadása lévén), hanem általában a még fejttelen hazai gépgyáriparra is nagy csapás.

(Halálozások.) A kassai tanférfiak testülete fájdalommal tudatja kártarsa Dölle Ödön, tanítóképezdoi igazgató-tanár- s fensőbb polgári leánytanoda-tulajdonosnak élte 28-dik, nyilvános tanulmányokának 9-dik évében az uralgó járványban történt elhunytát. A buzgó tanférfi működéséről a lapok nem egyszer emlékeztek meg méltánylatul. — Deák Ferencznek egy távoli rokona: Deák Ignác hunyt el Zalában, Dobronakon, 49 éves korában. — Elhunytak továbbá: Fehér Lajos, Hevesmegye egyik kiváló embere, egykor diétai követ, jeles gazda (Fehér Miklós képviselő atyja), kinek elhunytja széles körben fog mély részvétet öbresztetni; Bosnyák Lajos ügyvéd és nyug. jóság-kormányzó, Balaton-Csahiben, jul. 25-én, 62 éves korában, tüdőszélhűdésben; Tótköke Ludmilla, Pribék Igoác özvegye, jul. 23-án Ungban, kholerában; Aumüller Károlyné, szül. Ribiczey Zsuzsánna (Szathmáry György a „Hon“ belmunkatársának édes anyja), ki a kholera-betegek buzgó ápolása mellett esett e kórba, Alpestesen, Hunyadmegyében jul. 25-kén, 48 éves korában; báró Horváth Gedeon jul. 24-kén Kis-Várdán szintén ama buzgalmán esett áldozatul, hogy nejevel (Rohonczy Lipót tábornok leányával) éjjel-nappal ápolta a kholera-betegeket. — Pesten Bartalus István jeles zeneirőkné neje hunyt el kholerában alig 24 órai betegség után. — Szatmárt julius 22-én hunyt el végelgyöngülésben a 78 éves Rudolff Pál kanonok, ki jótékony czeleokra tetemes hagyományokat tett. — A Bence-rend győri házának egyik tagja: Telkesi Virgil tanár sorvadásban meghalt, 35 éves korában. — Balaton-Füreden a vidéki színészet tehetséges tagja, Balláné hunyt el e napokban hosszas betegség után. — A külföldről Anglia két nevezetes emberének halálát jelentik. Wilberforce Samuel winchesteri püspök jul. 21-én Granville lorddal Dorking mellett lovagolván, lova megbotlott s ő ugy a fejére esett, hogy azonnal meghalt; aznap hunyt el Westbury lord egykori lordkancellár is, 73 éves korában.

(Halálozások.) A kassai tanférfiak testülete fájdalommal tudatja kártarsa Dölle Ödön, tanítóképezdoi igazgató-tanár- s fensőbb polgári leánytanoda-tulajdonosnak élte 28-dik, nyilvános tanulmányokának 9-dik évében az uralgó járványban történt elhunytát. A buzgó tanférfi működéséről a lapok nem egyszer emlékeztek meg méltánylatul. — Deák Ferencznek egy távoli rokona: Deák Ignác hunyt el Zalában, Dobronakon, 49 éves korában. — Elhunytak továbbá: Fehér Lajos, Hevesmegye egyik kiváló embere, egykor diétai követ, jeles gazda (Fehér Miklós képviselő atyja), kinek elhunytja széles körben fog mély részvétet öbresztetni; Bosnyák Lajos ügyvéd és nyug. jóság-kormányzó, Balaton-Csahiben, jul. 25-én, 62 éves korában, tüdőszélhűdésben; Tótköke Ludmilla, Pribék Igoác özvegye, jul. 23-án Ungban, kholerában; Aumüller Károlyné, szül. Ribiczey Zsuzsánna (Szathmáry György a „Hon“ belmunkatársának édes anyja), ki a kholera-betegek buzgó ápolása mellett esett e kórba, Alpestesen, Hunyadmegyében jul. 25-kén, 48 éves korában; báró Horváth Gedeon jul. 24-kén Kis-Várdán szintén ama buzgalmán esett áldozatul, hogy nejevel (Rohonczy Lipót tábornok leányával) éjjel-nappal ápolta a kholera-betegeket. — Pesten Bartalus István jeles zeneirőkné neje hunyt el kholerában alig 24 órai betegség után. — Szatmárt julius 22-én hunyt el végelgyöngülésben a 78 éves Rudolff Pál kanonok, ki jótékony czeleokra tetemes hagyományokat tett. — A Bence-rend győri házának egyik tagja: Telkesi Virgil tanár sorvadásban meghalt, 35 éves korában. — Balaton-Füreden a vidéki színészet tehetséges tagja, Balláné hunyt el e napokban hosszas betegség után. — A külföldről Anglia két nevezetes emberének halálát jelentik. Wilberforce Samuel winchesteri püspök jul. 21-én Granville lorddal Dorking mellett lovagolván, lova megbotlott s ő ugy a fejére esett, hogy azonnal meghalt; aznap hunyt el Westbury lord egykori lordkancellár is, 73 éves korában.

(Halálozások.) A kassai tanférfiak testülete fájdalommal tudatja kártarsa Dölle Ödön, tanítóképezdoi igazgató-tanár- s fensőbb polgári leánytanoda-tulajdonosnak élte 28-dik, nyilvános tanulmányokának 9-dik évében az uralgó járványban történt elhunytát. A buzgó tanférfi működéséről a lapok nem egyszer emlékeztek meg méltánylatul. — Deák Ferencznek egy távoli rokona: Deák Ignác hunyt el Zalában, Dobronakon, 49 éves korában. — Elhunytak továbbá: Fehér Lajos, Hevesmegye egyik kiváló embere, egykor diétai követ, jeles gazda (Fehér Miklós képviselő atyja), kinek elhunytja széles körben fog mély részvétet öbresztetni; Bosnyák Lajos ügyvéd és nyug. jóság-kormányzó, Balaton-Csahiben, jul. 25-én, 62 éves korában, tüdőszélhűdésben; Tótköke Ludmilla, Pribék Igoác özvegye, jul. 23-án Ungban, kholerában; Aumüller Károlyné, szül. Ribiczey Zsuzsánna (Szathmáry György a „Hon“ belmunkatársának édes anyja), ki a kholera-betegek buzgó ápolása mellett esett e kórba, Alpestesen, Hunyadmegyében jul. 25-kén, 48 éves korában; báró Horváth Gedeon jul. 24-kén Kis-Várdán szintén ama buzgalmán esett áldozatul, hogy nejevel (Rohonczy Lipót tábornok leányával) éjjel-nappal ápolta a kholera-betegeket. — Pesten Bartalus István jeles zeneirőkné neje hunyt el kholerában alig 24 órai betegség után. — Szatmárt julius 22-én hunyt el végelgyöngülésben a 78 éves Rudolff Pál kanonok, ki jótékony czeleokra tetemes hagyományokat tett. — A Bence-rend győri házának egyik tagja: Telkesi Virgil tanár sorvadásban meghalt, 35 éves korában. — Balaton-Füreden a vidéki színészet tehetséges tagja, Balláné hunyt el e napokban hosszas betegség után. — A külföldről Anglia két nevezetes emberének halálát jelentik. Wilberforce Samuel winchesteri püspök jul. 21-én Granville lorddal Dorking mellett lovagolván, lova megbotlott s ő ugy a fejére esett, hogy azonnal meghalt; aznap hunyt el Westbury lord egykori lordkancellár is, 73 éves korában.

Szerkesztői mondanivaló.

— D. n. I. B. Akár I. B. akár V. M. küldi, soha sincs szerencsénk ezekkel a versekkel. Még folyvást nagyon kezdődtegesek.

— L. S. hegedőművészhöz. Az ilyen költemények inkább magán körben, magán emlékkönyvbe, vagy felköszöntő helyett elmondva vannak helyőkök. A nagy közönség, még jobb kidolgozás mellett is, kevésbé érdeklődnek mind a vers, mind a vers tárgya iránt.

— Pest. Gélya. majd megő életkedve Ne féljen. Más ember is jár már így, hogy a sírba vágyott, sazt gyöngye versben megénekelte, de ki is győgyult, s talált vigasztalást a prózai világban.

— Előpatak. Míg a képek el nem készülnek, nem kezdhetjük meg a cikksorozat közlését.

— N. Szaláncz K. S. Egy hetilap sokféleleg igénybe vett terén nem könnyű helyet szorítani ily terjedelmesebb kimutatásoknak. Itt talán elég lenne a főeredményt adni, míg az egész sorozat más uton tétetnék közzé.

— G. I. Közreműködését, természetesen, a fölhozott körülmények közt is szivesen vesszük. A részletekről azonban csak alkalmilag, magán uton adhatnánk értesítést.

— Paks. F. J. A gyora tudósitást, valamint a küldeményeket köszönettel vettük. A kívánt szám elküldetett.

HETI NAPTÁR.

Table with columns for months (Augusztus, Julius), days of the week, and religious observances (Katholikus és protestáns naptár, Görög-orosz naptár, Izraeliták naptára, N a p, Hold).

fejlődésének. Régebben az efféle geológiai térképekre kevés gondot fordítottak, pedig nagyobb területek földtani viszonyainak megismerésére egyik legfontosabb, mai napság már jóformán nélkülözhetetlen segédeszköz. Ugyan ő készítette el később (1843—48) Thüringia földtani térképét is, mely az előbbinek mintegy folytatását képezte.

Számos nagyobb szakmunkáján és értekezésén kívül, legyen elég csak a következőket kiemelni, melyek a nagyobb közönséget is érdekelhetik. Az Alpesei vidékére és felső Olaszországba tett két nagyobb utazása alkalmával gyűjtött tanulmányait (1843- és 1849-ben) Alpesei leveleiben (Geologische Briefe aus den Alpen, 1850) becsátotta közre, melyekhez igen szép bevezetést irt laikusok számára, hogy e sajtószere, igazán csodálatos alkotásu vidék földtani viszonyaival azok is megismerkedhessenek, kik a geológiával behatóbban nem foglalkoztak. Humboldt Kosmos-áról írott levelei, melyek 1848-tól 1851-ig három részben jelentek meg, néhány év alatt már új kiadást értek.

Németország földével foglalkozó könyvében (Deutschlands Boden stb.), részletesen megismerteti az ország külső és belső alkotását, és azt fejtegeti, hogy a geologia mennyire kezd mindinkább behatolni a népek jólétének összességébe, hogy az országok geológiai alkotása mily befolyást gyakorol a területükön levő élet fejlődésére, és hogy némileg még maga az ember is függ azon ország belső alkotásától, a melyet hazájának nevez, a melyben lakik. Geológiai kérdéseiben (Geologische Fragen) oly eszméket fejteget, melyek a Föld képződése történetére általában igen élénk világot vetnek. Geológiai képei pedig (Geologische Bilder), melyekben a föld alakulását, közeit és érczeit, fejlődését és őskori szerves életét számos képpel illusztrálva igen népszerű modorban ismerteti, oly közkedvességre tettek szert, hogy 1852. óta, mikor első kiadásuk megjelent, a mult évben már az ötödik bővített kiadás látott napvilágot. Legutóbbi munkáinak egyike az Altáj földtani viszonyait és ércztelepeit ismerteti (Der Altai 1872); e pompásan kiállított mű azon utazásának eredményeit foglalja magában, melyet 1868 nyarán ama vidéken az orosz császár meghívására tett.

Cotta népszerű műveinek kétségkívül egyik legajánlóbb tulajdonuk a szép és sok helyen igazán elragadó irály, s azon rendkívüli éles kritika, melyet alkalmazni soha el nem mulaszt; nem csodálhatjuk tehát, ha az ily író a józan közönség is inkább kedveli, mint azokat a hivatlan profétákat, kik a „népszerűsítés“ csábító leple alatt néha még a legszebb igazságokat is elferditve adják elő férczműveikben. Legutóbbi munkáinak egyike, mely öt év alatt három kiadást ért, s melyet már fenntebb kellett volna említenünk: „A jelen geológiája“ (Die Geologie der Gegenwart) ebben a tekintetben méltán sorakozik a legkitünőbb népszerű művek mellé. Tizenöt fejezete, csaknem mind megannyi önálló tanulmány, oly vonzó modorban ismerteti a geologia mai állását és más tudományokkal való összefüggését, melyet a laikus is méltán élvezettel olvashat végig; s a mellett a szaktudósra nézve is tanulságos, mert sok oly eszmével találkozik benne, mely általános tudományos érdekű ugyan, de a melyeket egyebütt elmondani nem igen kínálkozik alkalom, míg itt némely helyütt igen kedvező rés nyílt a szerzőnek fejtegetései közben egyet-mást közbe szólni. E mű magyar fordítása a természet-tudományi társulat kiadásában legközelebb

fog megjelenni; s ennek egyik töredéke azon mutatványis, melynek közlését a jelen számunkban kezdjük meg. Ha terünk megengedi, alkalmilag e mű ismertetésére még visszatérünk. *a. y.*

Göthe „Diván“-jából.

Kevés az, a mit én kívánok,
Mert nekem minden jó s elég;
S e keveset, — olcsó ajándok! —
A sors mindig megadta még.

Vidáman ülök a csapszékben,
És szük lakomban boldogan.
— De ha te jutsz eszembe nékem:
Vágyam már hódításra van.

Neked szolgáljon hajlott innál
Timúr serge, a hódító;
Badakshan adózzék rubinnal,
Türkisszettel a hyrkáni tó,

Édes aszalt gyümölcsöcsel bőven
És dús Napországi, Bokhara;
És Samarkánd, selyemlevení
Szórja dalait utadra.

Azokból olvasnád: tenéked
Ormuzból miket hoztának,
S hogy mind csak a te kedved végett
Ad és vesz egész nagy vidék.

Hogy fírad a brahmánok földje
Ezernyi kézzel szüntelen:
Számordra hogy selyem szöve
Hozza, mit Hindostán terem.

Ékíteni dicső szépséged:
Hogy dül föl patakmedreket,
Fölhozni mit föld- s sziklaréteg
Gyémántokat csak rejteget.

Merész buvárhad, tenger-öblök
Mélyről gyöngyöt szed, sokat,
S egy mértő diván belőlök
Legszébbeket hogy válogat!

Még Bassora hoz fűszert, tömjént,
Hogy illatár terjed nyomán.
S mindezt lábadohoz önti önként,
A föld kincsét, egy karaván.

De mind e kincs, bár fejedelmi,
Egy perczre ha ámulatba hoz...
— A földön mennyországot lenni:
Két szerető szív kell csak ahhoz!

Haboznék-e, csak egy perczig:
Samarkándot, Bokharát,
Mindent, a mi neked tetszik,
Szórni pazarolva rád?

Ámde kérdj fejedelmőtől meg:
Adj-e vaj' nekem ő?
Ő hatalmasabb és bölcsőbb,
De szíve nincs szerető!

Egy királytól ilyet kérni
Sok is volna, csakugyan!
Arra: ily lányt kéne birni,
S koldus lenni — mint magam!

Szász Károly.

Trickball dandárnok.

(Stapfer Horace beszélya.)

A háboru bevégződött s századom elbocsátatván, magam a Pyréné közét utaztam, remélve, hogy teljes elvonultságomban ott nyugalomra fogok találni. Bekövetkezett a commune, mely biztonságomat ismét megzavarta. Hátha eszökbé talál jutni, hogy ezredemet bekívánják? Bah! párisi születésű lévén, oly nagy volt bennem a naivság, miszerint azt hittem, hogy az egész csetepatét majd úgy szép szerével is eligazítják; a vidék ijedelmeivel pedig mit törődtem volna? Ott laktam egy kis faluban, mely a hegységek között egészen el vala rejtve. Ha szereted a magányt, jöjj a Pyréné közé s kalauzoltasd

el magadat Saint-Jean-de-Rialba. E falut balfelől hagyva s északkelet felé tovább haladva, ezer méternyire a spanyolországi lankás oldaltól egy jól védett völgyszakadékból egy harmincz füstaljából álló mezővároskát érünk. Itt volt az én lakásom, Trickball dandárnoknál.

Trickball csendőr volt. A sedani szerencsétlenség után Párisba hivatván, kedvezménykép megengedték neki, hogy egykori hadtestébe, a második tengerész tüzérezredbe léphessen, hol régi főnökökre talált, kik őt becsülni tanulták s én a Montrouge erődben ismerkedtem meg vele, hol akkor mint műszaki-hadnagy szolgálatban voltam. A bombáztatás alatt Trickballra egy nagy ürnyilatú ágyú volt bízva, mely villámként öldösé a L'Hay magaslatain föllállított burkusokat. Trickball bámulatos szabatossággal tudott célozni. Egyetlen golyónk sem volt, a mely amugy isten igazában meg ne döngette volna a német erődöt, melynek ágyuit három hét alatt hétszer hallgattattuk el. Trickball becsületbeli dolognak tartotta, hogy ebben az ágyú-párbajban az első és utolsó szó az övé legyen. Épen ezért minden reggel ő lár-mázta föl az ellenséget, este pedig megvárta, míg ellenfele megunt a feleselgetést s csak ezután hallgatott el maga is. Egyszer egy kartácsdarab érte őt. A seb könnyű volt; de minthogy az ily apróbszerű sérülések néha komolyabb fordulatot is vehetnek, az orvos nyugalmat ajánlt neki. De ő minden áron visszavánkozott állomására. — Nem engedhetem, — mondá, — hogy a poroszok csak úgy magukban fecsejenek. — Szerencsére X. ezredes épen akkor arra vetődött s Trickballnak a kórházban kellett maradnia. Képzelnék magunknak egy nagy termetű, de igen sovány embert, beesett arcczsal, szabályos, de szigorú arczélel, rövidre nyírott, göndör, jól gondozott és hófehér fürtökkel s agát feketeségű bajuszszal. Keveset beszélt s mindig elmélyedettnek látszott. Nézése többnyire bágyadt, majdnem élettelen, sőt némelykor épen buta volt. Mindazonáltal egy este X. ezredes pár szót sugván fülébe, melyeknek értelmét sehogy sem tudtam kilesni, Trickball szemeit egyszerre csak szokatlan tüzből látta föllobogni; mintha villám futott volna végig azokon, mely kiszélesedett szemgolyóit rendkívüli fényben ragyogtatá. Vajjon minő hírtelen fölébresztett titkos gondolat változtathatta át annyira e kifejezéstelen arcot? X. ezredes így szólt hozzám egy napon: — Trickballról épen úgy jót mernék állani, mint saját magamról. Ha így szólnék hozzá: Végy magadhoz husz embert, menj el az első porosz útegekig s öld ki a tüzéreket ágyúink mellől — ő bizonyosan elmenne és jó drágán adná el életét; de az ő élete becses és soha sem tudnám megbocsátani magamnak, hogy igaz ok nélkül kockára tettem.

E tekintetben az ezredes igen sokat tudott beszélni a dandárparancsnokról. Egy reggel, asztalnál, megkísérlettük rá venni, hogy fecsegen egy kissé; de ő vonakodott; minthogy pedig nem hagyunk neki békét, nagy zordanon beszélni kezdett, mire mindenki elhallgatott. E közben egy tiszt, kit a dandárparancsnok sajátos hangja szerfölt meglepett, a mellette ülő doktortól kérdezvén, hogy minek tulajdonítja e saját-szerűséget, az ezredes a következő vonást beszélte nekünk, mely tökéletesen jellemzi emberünket. Egy család, kit Trickball elfogott s a városba kísért, egész váratlanul reá rohant s ügyesen gáncsot vetve leverte lábáról, oda nyomta a földhöz s térdével a mellét igyekezett szétzúzni. Megjegyzendő, hogy a gonosztevő lánczokba volt verve, melyeknek a kulcsa Trickball-nál volt. A

bandita, miután órét földre típorta, fölkapott az utról egy hegyes követ s azt áldozata fejé fölé emelve így kiáltott: — A kulcsot! a láncz kulcsát! Add ide a kulcsot! Trickball, ki azt görcsösen szoritva ujjai közt tartá, csak ennyit mondott: — Nem! S gyengülni érezve magát, egy mély örvénybe dobá azt. A másik perczben már el volt ájulva. A rabló elmenekült, azt hívén, hogy őre meghalt. Trickballnak három oldalbordája tüdőjébe nyomult. Gyógyulása igen lassu, de teljes vala; csupán hangja vesztette el korábbi erőteljét.

Nem is reméltem, hogy Trickballt itt a Pyrénék közt találjam s kimondhatatlan örömmel fogadtam el abbéli ajánlatát, hogy hajlékát osszam meg vele. Máskülönből ritkán láttam őt. A háboru alatt a csendőrök, ugys kevesen lévén arra, hogy a gonosztevőket illő félelemben tartsák, szabad tért engedtek a dugáruskodásnak. Aztán meg az a durva foglalkozás is, mely Trickballnak, mióta hazatért, a nyakára nehezedett, gyakori távollétekre kényszeríté őt. A dandárparancsnok, mint régi katona, mindig pontos vala. Pont délben haza érkezett a hegyek közül. Lovának abrakot adva szobájába ment, a küszöbön katonásan üdvözlé a bentlevőket s asztalhoz ült. Ezután, ha nem szóltam hozzá, fogait csak azért nyitá föl, hogy egyék. Néha sikerült mulatnom őt, midőn ezredem tréfáit beszéltem el előtte, de már annyira sohasem juthattam, hogy mosolyra bírassam. Az étkezést elvégezve s pipáját meggyújtva Trickball ismét nyeregbe ült, hogy késő éjjel ne térjen vissza. E sajátos lénnyel vonzott engem s minden mozdulata felkelté kíváncsiságomat. Reméltem, hogy valami véletlen körülmény fel fogja fedezni előttem e hallgatag élet titkát, azt a titkoszerű bensej gondolatot, melynek létezését e gonderhelt homlok annyira elárulta. Meg fogjuk látni, hogy nem volt-e igazam, mikor a véletlenre számítottam.

Egy este Trickball, minthogy valami jelentést kellett elkészítenie, szokása ellenére otthon maradt. Munkáját végezve egy röpközögre ült, pipára gyújtott s két könyökét a térdeire helyezve fejét kezei közé fogta s elkezdett füstkarikákat eregetni. Időnként egy-egy marok rőzsét kapott ki a kötegből s a tüzhelyre dobá, hogy a lángot kialudni ne hagyja, melynek világánál a szomszéd város lapját olvasni fenhango.

— Dandárnok! — kiálték föl; — ime a mi önt is érdekl, önt és egész csapatát. Ide hallgasson: a hatóságok egy igen gonosz fajtájú rabló megjelenését jelzik a mi járásunkban, ki, ha a községekben keringő híreknek hitelt adhatunk, a híres Francesco Sev...
Nem végezhetem be a szót, mert a láng, mely nekem világított, hirtelen lobogni kezdett s csakhamar kialudott. Abban a pillanatban koppanó csattanás üt meg füleimet és Trickball pipája három darabba törve ott hevert a padlózatán. Tekintetemet fölemeltem s a vér majd meghűlt bennem ijedtemben. A dandárnok fenállt s félénk szemeit mereven rám szegezte. A hirlap e tudósítását, melynek mintha minden szavát valamelyik regényirő találta volna ki, egy kissé hiszi-e, hogy vele gunyolódtam? — volt legelső gondolatom s azonnal szólni akartam; hanem ez alak láttára oda lett minden bátorságom s csendesen maradtam. Trickball egy lépést tett felém. Szemeiben bámulat s féltékenység látszott, arca pedig vörös volt; a parázs égő fényénél majdnem vérszínűnek tűnt föl az előttem. Trickball kiélekedett s karomat oly erővel ragadta meg, hogy ujjait husomba mélyedni éreztem, így kiáltott

föl: Francesco Sevilla! Láttá ön Francescót? Hol? ... mikor? ... De feleljen hát na!

Szabadon maradt kezemmel épen vissza akartam lökni a dandárnokot, midőn lábai egyszerre csak megtörték alatta; lázasan, sietve a legközelebbi falig hátrált vissza, melyhez aztán erősen megvetette a hátát s úgy tett, mintha épen most tért volna magához. — Bocsásson meg ön, — mondá — boldog voltam! Ah! ha ön tudná! ... Olvasta, nemde? Abban az újságban? ... Bocsásson meg hadnagy ur. Ugy-e megbocsát?

Kezemet nyújtva közeledtem felé, de ő nem fogadta el azt s egyszerűen csak katonásan tisztelgett; azután csuklyás egyenruháját felöltve, puskáját a vállára dobta s elisietett. Hallottam, hogy kutyája után fűtyentett. Az állat nyivogva rohant hozzá s néhány percz multán a csendőr patkós csizmatalpának kopogása elhangzott a távolban.

Másnap úgy szakadt az eső, mintha dézsából öntötték volna. Trickball csak este jött haza bőrig átázva. Köpenyét a kandalló elébe terítette s lábait a tüzhely tégláira téve, hirtelen így szólt: Nyomon vagyok már!

— Ah!
— Holnap megcsipem. Nem jön-e velem?

— Félek, hogy alkalmatlan lennék önnek.
— Ne higye! Legyen csak készen reggel három órákor. — Így szólva Trickball egy pompásan készült karabélyt szedett szét.
— Önnek igen szép fegyvere van! — kiálték föl, miután annak szerkezetét gondosan megvizsgáltam. Ugy látszik, hogy ön ezt jobban szereti rövid puskájánál.

— Már hogy jobban szeretem-e? megíszem azt! — mondá. — Ez a puska itt — mondá, megvetéssel rugva tovább rövid csövű muskétáját csizmája orrával, ez a puska csakis a lovasságnál alkalmas. Puffogatni vele minél többet, a nélkül hogy használna valamit! Bezzeg más portéka — ez a másik la! — és büszkén kapta kezébe pompás kétsövű fegyverét — kétszáz lépésről egy sziklahasadékon keresztül is a fejébe röpitem belőle a golyót akármelyik gazembernek. Mikor ezredesem ezt a fegyvert a kezembe nyomta, így szólt: Trickball, neked bizony szemed és erős kezed van. Neked jó fegyverre van szükséged; fogd az enyémet!

— Ki volt az az ezredes?
— A Montrouge erőd parancsnoka.
— Talán önnél lakott?
— Nem nálam; de itt a mezővárosban, a háboru előtt... De ime, én fecsegek s az idő repül. Pihenje ki magát. Nem sokára visszajövök.

Egy köteg rőzséből párnát rögtönöztem s csakhamar mélyen elaludtam. Mikor felébredtem, Trickball épen töltényeit csomagolta táskájába. A templom tornyában hármat ütött. — Előre! — mondá a dandárnok.

A zápor megszűnt, de a föld egészen át volt ázva s minden lépésemre pocsolyába esett a lábom. A szél apró rohamokban fújt. A szétszakadozott felhők megannyi fekete füstgomolyként föltozták be az eget. A hold menekült előlk és sugarai ezüstfényben tüntették elő a vihártól zilált nyulánk nyírágak fehérleő héját. Egymás után lépédegéltünk; legelő Trickball kutyája ment. Ama bulldog-fajból való volt az, melyet csak tisztességes távolból szoktunk megbámulni; magas termet, széles mell, karcsu hát, tömör ajkak, kiálló lapoczkák, kegyetlen, vad szemek. Az ilyen állathoz csakis gazdája közeledhetik. (Folyt. követc.)

Mikor a népnek baja van.

A népnek azon nagy tömege, milliói, kik a mindennapi élet igájának huzására vannak kárhoztatva, kik a műveltség azon kezdetleges első lépésjéül, melyen évezredek óta tespednek, soha se, vagy csak tán egy ujabb tizedik, huszadik generációban fognak valahogy egyetlen lépésvel följebb vászoroghatni, még ma is, a modern valóságok elterjedésével, nagyon sokban hasonlítanak a mesés kor letűnt régi népeire, a régi pogány birodalmakból.

Régi könyvekből emlékezhetünk, hogy a germánok, szitták s egyéb ősnepfajok, baj, háboru, járványos betegségek, éhség vagy dögghalál közeledtét ösztönösen megérezék s természeti jelekből megjósolák.

Ez a tulajdonsága maig megvan a népeknek. Az ösztönösen sejtés, az állati előérzet ma ép oly élesen ki van fejlődve az alsó néposztályban, hogy valamely háboru, szárazság vagy járvány közeledténél rendszeren akad egy-két nagy megjósolója. Száz közül, ha egy jóslat sikerül, a félénk természet már az ilyen jóslatot, mint csalhatatlant — valóságos dogmájává fogadja.

Emlékezzünk vissza pár hónappal. Bejárta a lapokat is egy különös jóslatnak a híre; mely ép oly naív és gyermekes volt, mint ily féle rokoni valamennyen.

Egy utas ember, elgondolkozva hajta gébeit a sáros országúton, midőn egyszer arra tér magához, hogy lovai fölhorakva megállnak. Nézi, mi leli őket? s látja, hogy az uton keresztben egy meztelen férfi fekszik. Szólítja az utból, nem megy; — kergeti: nem megy; ostorral is fenyegeti: végre elvándorog, de kéri, könyörgi, hogy az ember venné föl kocsijára.

Emberünk rögtön tisztában volt magával, hogy itt „nem földi emberrel“ van dolga, elutasítá s megcsapkodva lovait, ott hagyta a faképnél a meztelent.

Vége nagy-sokára hátra mer pillantani, vajjon látja-e még a „rosz“-at, s ime a meztelen ember ott kuporog a kocsiban, meghuzva magát a saraglyán. De ez már nem istentől van. Nosza eldőlja amugy istenigazában még a vételen öreg apját is. Oda hurrogat jó mogorván: „letakarodol mindjárt a kocsiról.“

De a meztelen ember olyan gyámoltalan, olyan esekelő szemekkel kéri, hogy a pogány is megszáná: — Ne üzz le a kocsiról — kérlek, nézz inkább az égbe, mit látsz ott?

— Látok sok sok buza keresztet s vastag kalászatokat, — szól bámulva emberünk, ki önkénytelen tekintett az égbe.

— Nohát jegyezd meg, — szól a meztelen, — hogy az idén nagyon jó buza termés lesz az országban... Nos hát nézz még egyszer föl.

Emberünk fölneéz s lát sok sok apró sűrű keresztet.

— No tehát az meg azt teszi, hogy nagy dögghalál lesz az idén az országban, s bizony az se lesz, a ki azt a sok buzát elfogyasztja.

Még emberünk megrökönyödve elméláz az égen s nagy bámultatból magához tér, hát akkorra a meztelen embernek se híre, se hamva.

Eddig tart a babona és a jóslat, mit egy utas ember, a kinek semmi egyéb dolga nem volt, mekképen kidöntö, vagy sejtélemből összehozott s valóságképp elbeszélte a maga mulatságára s a más rémítésére. Lehetett rossz szándéku család is, ki ezen népszerű s megfélemlítő jóslatával igen jó üzletre tett szert, könyörületre indítván a hallgatóságot... Vagy lehetett valami bárgyu istenes Jancsi, a kinek a sok bucsújárástól megzöckent a kocsigya s elbambulásában nemcsak a szeme, de az esze is káprázott.

Elég az hozzá, hogy ez a babonás jóslat már tavaszon megjárta a lapokat, s ma, ha az inkább kíváncsú temérdek sok buza keresztet fönn ragadt is az égen, de a többi apró keresztet bizon szomoruan levándoroltak a földre.

Az utas ember ösztönösen sejtése, vagy szemfényvesztő, üzletszerű jóslata felében bevalósulódik, a mennyiben az ázsiai rém, a cholera nem csak kiterjedésben, de jellegben is félelmesen grasszál.

A népnek tehát az idén megvan a baja s a babonás rossz szokások az általános elrémüléssel csak oly bőven s csak oly formában támadnak föl, mint más egyébkor, mikor a népnek baja van.

Első jelenség, hogy a nép a félelemben elveszti a fejét s bizalmatlanná lesz még az iránt is, ki segítséggel közeledik felé s ezen idegenkedéssel, levert bizalmatlansággal még azon kevés

segítségnek is elveszi életét, a mi a nagy istencsapásban rendelkezésünkre áll.

A betegség mindinkább harapózik s az általános rémület, — a mi olaj a tüzre, mindinkább terjed s ezzel meghiusul a legczélserűbb óvintézkedés.

Hatvan perczentje a betegülteknek ijedségtől kapja meg a bajt.

Keleten egy arab mesé el a nép között, a mi igen tanulságos.

Egy nemes befelé lovagolt a mezőről a városba s egyszerre egy vézna, rút vén alak pattan föl a háta mögé a nyeregbe.

Más évben a lovag ismét épen a városba akart visszalovagolni, midőn a rút, vézna ismerős megjelent hátul a nyeregbe. A lovag alig várta, hogy szemrehányást tehessen a kholerának, a ki őt oly galádul rászedte tavaly.

— Nagyon tévedsz lovag, — szolt a kholera, — én megtartám szavamat s nem vittem el többet száz embernél, — s a kik azután haltak el, azok mind csupa merő *ijedségből* követték a szót; én pedig erről nem tehetek.

Nálunk is ugyancsak ez a legnagyobb baj; de itt az ijedségnél még egy nagyobb baj is van, a két-

maga Belzebub pecsételte volna meg a — diplomáját.

Egyik radikális kúra, hogy ha az ember minden ajtó fölére egy kis rongy „babuskát” akaszt; oda be nem megy a kholera. Még gyökeresebb, ha a falu négy végére egy-egy kitömött vész állítatik előrsre, akkor pláne a falu is ment marad a hivatlan vendégtől. Ezek nagyon divatosak erdélyi román testvéreinknél.

Az se rossz, hogy Bihar szomszédságában tizenkét szűz pár, „szűz” anya meztelen „befogja” magát egy ekébe s körül szántja az egész határt. Azon a szántáson át nem hatol a kholera.

Hát az nem derék, hogy Petirsén a halottakat ássák ki, — nem a hiénák, hanem saját embertársai és négyfelé vagdalt szivhusaikkal kenik meg magukat a járvány ellen. Vagy a szivrések fölött tüzet gyujtanak, hogy a füst elhajtja a veszedelmes járványt az egész vidékről.

Azt nem is említem, hogy sok helyütt egy kapot szegeznek a mestertengerőre; vagy viszájáról eldarálják a hiszekegyet; vagy hogy éjjelre a ballábról levett csizmát kint hagyják a pitvar előtt ajtóállónak.

Ily hathatós gyógyszerelés mellett természetesen, hogy teljesen fölöslegesnek tartatik a chlórmez, a gáliczkó, erős boroczet s egyéb tisztító szer; sőt a két előbbiről az a gyanu is uralmat nyert, hogy azok a levegőt, vizet megmérgezik. Még a kutya is megdöglik tőle; — nem ugyan a szagától, hanem az ízétől, ha beveszi.

Még szerencse, ha ennyiben marad. Sok szomorú lap van fölírva néhány megyénk történetében az 1831-iki nagy kholeráról. A fékvesztett, megriadt nép a bajért az urakat okolta; hány kastélyt égetett össze a vérszomjas, demoralizált tömeg; hány ember-életet oltott ki a nyomorult Lázárok egész tábora. A miseria gyilkossá tette a haldoklókat; kik egyik kezükkel kést forgattak, másikkal kinzó göröcséket iparkodtak enyhíteni.

Szomorú idők, a miket jobb eltemetve hagyni. Szomorú emlékezetűkből annyi örvendotes tanúságot ma még is vonhatunk, hogy a népműveltség azóta egy jó nagy lépést tett előre.

Még ugyan hiányzik az ohajtandó határig egy pár jó ugrás; de vigasztaljuk magunkat azzal, hogy a csiga mozgását ha türelmünk nincs is követni, de a nagy fáradsággal megtett utról — újabb és újabb időközben

— örömmel észlelhetjük a haladást.

Ilyen csiga mozgása van a népek is, lassan bár, de utját következetesen meg kell futnia. Hozza el a népek atyja minél előbb azt a várva várt időt. V—a J.

„A kovácsok strike-ja.”

A háborúnak egy pusztító neme dúl ez idő szerint, mely a közönséges öldöklő fegyverekkel viselt háborúnál iszonyatosabb azért, mert nem nemzet viseli nemzet ellen, hanem ember ember

ellen, nem nemzetközi harc többé, hanem ember-emberi küzdelem, világháború.

Neve „a munka háboruja a tőke ellen.” Küzdelem ez is a lételért, a fennmaradásért, — de nem az ember küzdeleme a természet erői ellen, hanem más ember ellen. Amazzal szemben az ember csak saját kárával lehet igazságtalan, de a utóbbi harcban ezrek meg ezrek romlása lehet az eredmény, míg a ki a romlást okozta megmenekül. Azért oly rettenetes a verejték háboruja az arany-nyal.

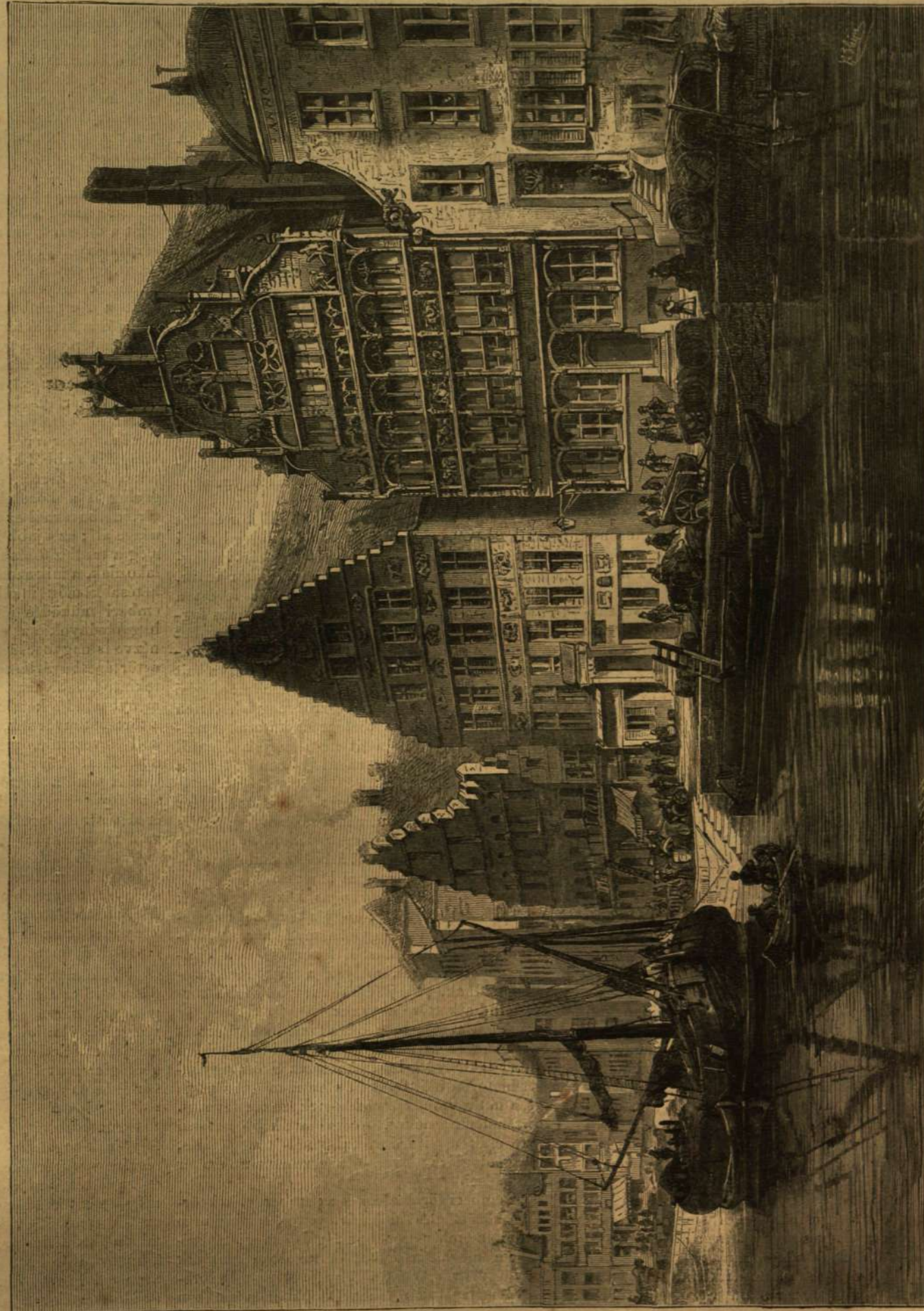
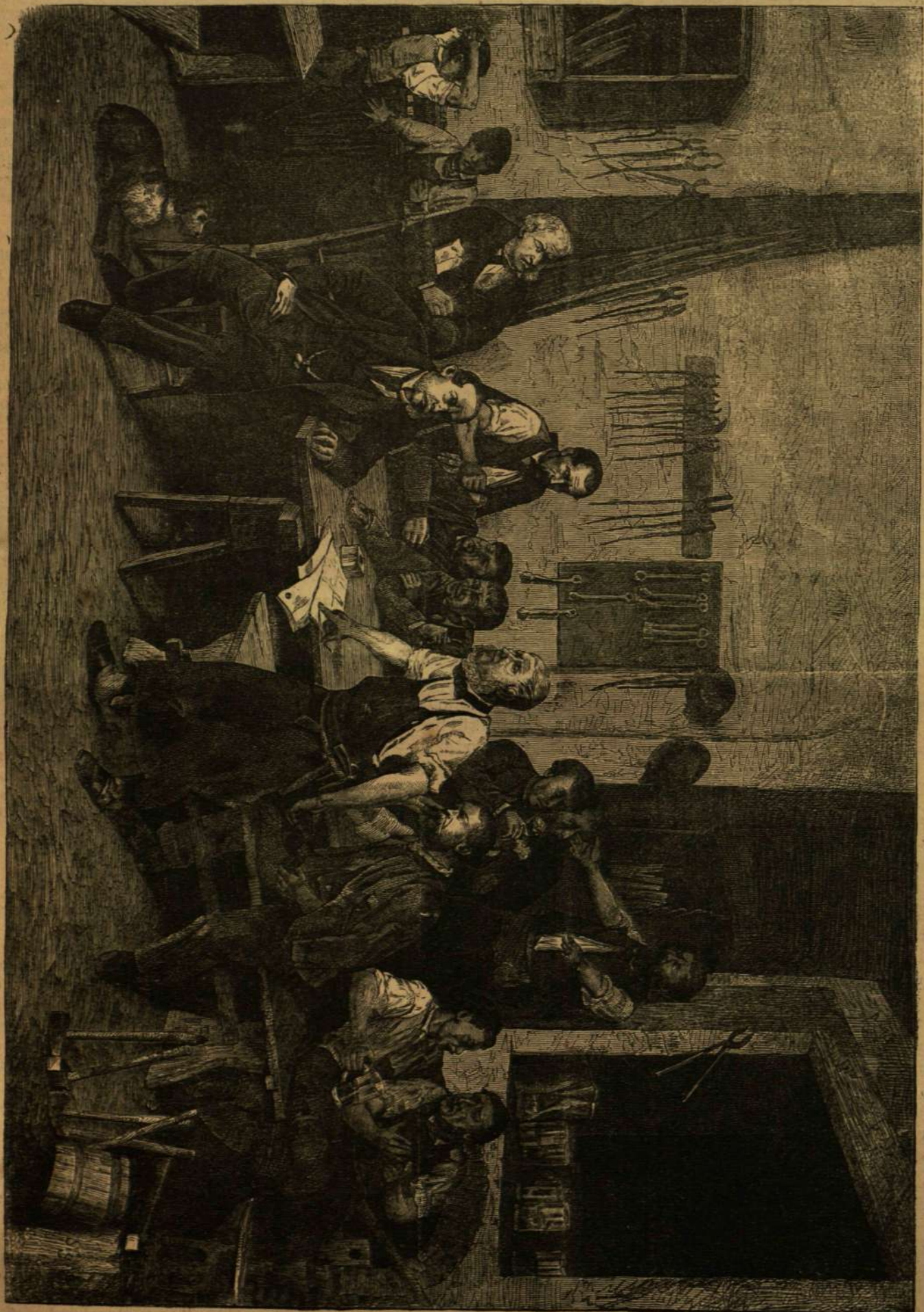
A „munkás kérdést” sokan megkísérelték már megoldani, de mindeddig sikertelenül. A munkás teljesített szolgáltatásért pénzt kap. Mihelyt a munka és értéke közti egyensúly megbillen, mi-helyt munkáért nem adnak annyit, a mennyit megér, vagy viszont többet követelnek érte, mint a mennyit megér: előáll a munkáskérdés egyik fenyegető oldala. Mint a hajdankorban az erőszak volt a jog, — a munkáskérdés ily beteges tüneteit most is ez öskori uton gondolják megoldani, — azok, a kik károsultaknak hiszik magukat. Követelik munkások azon bérét, melyet méltányosnak hisznek, s ha a munkaadó úgy találja, hogy a kivánt bér megadása által károsul: a követelést megtagadja. Erre a munkások megtagadják a munkát, s míg ők családjaikkal az éhnyomornak teszik ki magukat, a tőke urának százezrek vesznek ki zsebéből. Az a kérdés aztán, melyik éhezheti ki a másikat?

Késerves baja ez a mai társadalomnak s nem csoda, ha egész irodalmat tudott teremteni. De hogy a művészetnek is tárgyul szolgálhat, azt megmutatta Pollák Zsigmond festész hazánkfiának, kinek „A kovácsok strike-ja” című szép képét mai számunkba közöljük. A festmény eredetije a bécsi világtárlati képcsarnok osztrák osztályában van kiállítva. A sok sikerült és tehetségre mutató kép közül, melyek a nagy közönség figyelmét az óriás méretű képek mellett kikerülők, kiragadtuk e kisebb képet, mert egyrészt határozott alakító tehetségre mutat, másrészt: mert — magyar születésű művésztől származik, bár sajnálunk kell, hogy míg messze külföldön élő hazai művészeink dicsőségesebbnek tartották műveiket a magyar osztály kiállításába ajánlani föl, mai képiünk festője inkább az osztrák osztályba küldé e sikerült művét. Pollak e képével, mely társadalmi bajaink új s eddig meg nem oldott kérdéséből, nem csak mint helyzetkép tűnik ki a nagy-számú osztrák képek közt, hanem egyuttal, jellem- és lélektanulmányokról tesz dicséretre méltó bizonyosságot. Munkásai, e kovácsok, nemcsak egyszerű munkások, nemcsak fajfogalmat képviselnek, ezek mindégike határozott egyén, sajátos jellemmel, saját akarattal és érzéssel. Ott a jóakaratu, békülékeny főnök, háta mögött alkot magának helyzetet üzletvezetőjével, ki már inkább figyelni látszik a jellemnyilatkozatokra, az első legény,

ki mélyen érzi fontosságát, mely őt a többiek szöszölőjává tette; mögötte a családapa, ki éhező gyermekeire s nejeire gondolva, oly szívesen állna ismét munkába, ha társaitól nem kellene tartania — s hátrább, a kialudt tüzhely alatt, hol tüzes vasak helyett félig telt sörös kanosok állnak fölös számban, a két gondatlan dacos, sertől hevült munkás, a háttérben az az erőteljes, mintegy „te lásd”-ot kiáltó alak, kinek szavait feszült figyelemmel lesi a mellette ülő egyik kovács, míg a másig egykedvűleg pöfékel pipájából s mindezen

sötét díjjal is ki lett tüntetve. Első nagyobb műve, mely a művészvilág figyelmét a fiatal festészre irányzta, egy jelenetet ábrázolt az inquisitio idejéből, midőn az inquisitio fogadott szolgálai a spanyol zsidók isteni tisztelgetését megjelenésükkel félbeszakítják. — S azóta folyton emelkedőben van hírneve, melyet nem véletlennek, hanem tehetségének és igyekezetének köszönhet. F.

„A kovácsok strike-ja.” — (Pollák Zsigmond festménye után.)

Gent város Belgiumban.

Ki vagy te, mit akarsz? — kérdé a lovag. — Én a kholera vagyok, — szolt a rút alak; — kérlek, vigy engem be a városba. A lovag nem akarta őt bevinni, de a kholera azt ígérte, hogy csak száz embert fog elvinni, nem többet. A lovas ezen ígret mellett bevitte a kholerát a városba. Másnap csakugyan beváltá szavát a kholera s mindjárt első napon meghalt a kialakított száz. Azonban a lovag elémült, mikor utána való nap elhunyt kétszáz, majd háromszáz s a járvány oly iszonyu pusztítást kezdett, hogy rövid időn megtizedelte a várost.

ségbeesés, a levertség, a gyáva önmegadás, mely önkénytelen hajlik a vészangyalának pallosa alá. Ennek kifolyása az, hogy népünknek a szó szoros értelmében exekuczióval kell beérőszakolni az orvoságot.

A babonák, a ráolvasások, a kuruzsolások s egyéb effajta kárbozatos háziszerek azonban annál inkább divatban vannak.

Sajátságos gyógyításmód, melyekre nincs kurzus, hacsak nem a szent Gellért-hegyén; és nincs gyógytár, hacsak nem a pokol konyhája; hanem azért ebben a kurában járatos a nép, mintha

alakok ott a tanácskozó teremé rögtönzött műhelyben, le egész az „inasok”-ig, kik tulajdonképen nem is tudják felfogni a munkaszünetelés értelmét, oly határozott egyénitési tehetségre mutatnak, mely méltán vonta magára a műbírálok figyelmét.

A kép szerzője Pozsonyban született, művészeti kiképzését azonban Bécsben a képzőművészeti akadémián Ruben Keresztély, jelenleg nyugalmazott igazgató vezetése alatt nyerte. Pollák még az akadémián jeleit adá tehetségének,

Észak Velenczéje.

(Gent városa Belgiumban.)

Gent a középkornak egyik leggazdagabb városa és leghatalmasabb úgy nevezett szabadközsége (Commune) volt. A félvilág felett uralkodó V. Károly császárnak egész roppant birodalmában egyetlen város sem állhatta volna ki a versenyt ama fényes és büszke községgel, a melyben ő a napvilágot megpillantá: a szabadságkedvelő,

matematikai tudományokban. Vegyészeti és gyógyászati ismeretekkel már az ósrégi korban foglalkoztak az egyiptomi papok. A kínaiak már a homályos ókorban fedezték föl sokat, a mit Európa aktív népei csak az újabb századokban, azonban ők nem ismerték föl azoknak befolyását, mely nálunk az egész élet átalakításává és fölemelőjévé tette azokat, mint a paraszt, a ki a gyémántot csak csillogó játékszernek tekinti.

A lópor nem okozott semmiféle átalakulást a kínaiak hadakozásában, az irányítói nem szolgált alkalmul a hajózás tudományos megalapítására, a könyvnyomtatás nem valósíthatta meg műveltségterjesztő jelentőségét. — A dolgok belső valóját kikutatni és a szerves összefüggést, a belső törvényszerűségeket megérteni a passzív népfajoknak nem adatott. Ezért nem ismerik föl ők vizsgálódásuk hasznos alkalmazhatóságát. A bölcsészet nem művelte ki általuk, az emberi test ismerete nem vezette őket az összehasonlító boncztanra és élet-tanra. — Vallási és jogi állapotjaik a hagyományra támaszkodnak, azonban nem természetszerű okadatokkal tartják fenn magukat, hanem megdönthetetlen rendszabások által, melyeknek a régi iránti tisztelet, a magasabb állásuktól való félelem szerez fokozott érvényt. — Ugyanazon konzervatív jellem ismerhető föl a passzív népek minden egyéb nézetében is. Az építészeti szakadatlan ugyanazon szabályokat követi, náluk az *alak* folytonosan ugyanaz, azért a fokozottabb benyomást, hatást csak az építmények növekvő tömege által akarták a vélték elérni.

Innen az egyiptomi, kínai és mexikói építészeti óriási művei, melyekre gyakran kicsinyes okok szolgáltattak alkalmat. Festészet és szobrászat ugyanazon szinten tartották fenn magukat, mert a más téren nyert tapasztalatokat egyik sem törekedett használni fordítani. Náluk minden késznek és tökéletesnek tartott, csak a mit a hatalom fölerősít, annak veték alá magukat, hogy később lassanként hozzászokva, ahhoz is ép oly ragaszkodást tanúsítsanak.

A természet, valamint a passzív népek lakhelyeiben, lettek legyen ezek a térítők között vagy a sarkoknál, a tünevényeknek csak igen kevés változatát mutatja, ugy a rajtok lakó emberben és népfajban is, mely a földtani és éghajli tényezők befolyása folytán képződik és alakul.

Bécsi képek.

(A Graben. Fogadalmi templom.)

Valamint a mi ifjú Budapestünk alig egy évtized alatt kezd kiadni magát világhírűsége, hozzá hasonlóan Bécs is csak a legújabb időben tett komoly lépéseket világvárosi jelentősége felé. Mert nem csupán a lakosság nagy száma emel egy várost világvárosi jelentőségre, hanem főleg a sokféle irányban pezsgő élet s ez élet által vonzott idegenek áramlata. A „világváros“ kosmopolitikus jellege már magában az elnevezésében is benn rejlik a egy Páris, egy Londont az oda tóduló világgözönség tesz nagygyá, gazdaggá, szóval — világvárossá.

Bécs az utóbbi években nagy erőfeszítéseket tett és nagy áldozatokat hozott, hogy Párisal, vagy Londonnal egyenrangú lehessen. Az ezen irányban kifejtett munka megosztott a városi tanács, az osztrák kormány és egyesek között. Valamint a mi magyar fővárosunk, ugy épül és szépül folyvást Bécs is s a comfort, a melyre minden új, nagyobb szabású és nagyobb jelentőségű intézked-

désnél figyelemmel vannak, továbbá a város és a mulató-helyek szépítése — gyors léptekkel viszik a „császárváros“ világvárosi jelentősége felé. A Dunaszabályozás, melynek munkálatai gyorsabban haladnak, mint a budapesti rakpartok és a margitszigeti hid építése, Bécszet azáltal, hogy a Dunához közelebb hozza, szintén nagy mérvben fogja emelni.

A kiállítás szintén közreműködik e tekintetben. Alkalmoszerűnek tartottuk, még a kiállítás ideje alatt, Bécs nevezetesebb épületeit s részleteit a „Vasárnapi Ujság“ olvasóinak rajzokban bemutatni s jelen számunkban közöljük az első csoportozatot.

Első képünk a belváros egy díszesebb és legélénkebb részletét: a „Graben“ tünteti föl. A ki valaha Bécsben megfordult a Grabent megtekinteni, bizonyára nem mulasztá el. Olyan hely, szép boltjaival és tarka sétáló közönségével, mint magyar fővárosunkban a váci-utca. A Graben sétáló közönségének egy része szintén akkor választja a Grabent sétá helyévé, mikor már elvégezte ügyleteit, másik: a hölgyvilághoz tartozó része pedig, mikor azokon még tul nem esett. Egész nap, de este különösen, pezsgő itt az élet.

A 12-ik században e hely még vár-árok volt, de a következő: 13-ik században kitöltötték s a városhoz csatoltatták. Eleintén zöldség-piacnak használták, később itt tartatták a vásárokat s ez által csakhamar gócpontja lett a városi életnek.

Graben.

Fogadalmi templom.

Bécsi képek.

Kiépülvén, e helyütt tartatták a nyilvános ünnepek, katonai szemlék, körmenetek és csakhamar a város legdíszesebb pontjává nőtte ki magát. Sétá helyül szolgált s a „Graben Nymphái“ról és köznapokon is ünnepi ruhát viselő egyéb közönségtől az akkor bécsi írók gyakran megemlékeztek.

A tér közepén egy történelmi nevezetességű „szent háromság“ szobor van, melyet a város közönsége az 1697-iki kholera megszűnésének emlékére emelt; e szobor mindkét oldalán pedig közkut.

A Graben régi épületekben igen gazdag; ilyen például, hogy csak egyet említsünk, a 16-ik században épült Pachner-féle ház, melynek földszintjét a Spina-féle könyvkereskedés foglalja el, mely hajdan a Diabelli-czégé, Beethoven, Schubert stb. kiadója volt. A Pachner-féle háztól, mely képünkön is tisztán kivehető, balra eső s a Burghoz vezet útca: a Kohlmarkt.

Második képünk Bécs egyik legszebb templomát, a góth ízlésben épített fogadalmi (Votiv) templomot ábrázolja, mely azon merényelt szerencsés megihusulásának emlékére épült, mely a fejedelem ellen 1853. febr. 18-án kíséreltetett meg. 1856-ban kezdtek e templom építéséhez, a melyt azonban még ez ideig sem tudtak befejezni. A Votiv-templom előtt, a „Schottenthor“-nál fog Tegethof tervezett emlékszobra fölláttatni.

U - i B.

Egyveleg.

⊙ (Az ausztráliai „Lás-fa“.) Ausztráliában közelebről egy nevezetes fát fedeztek föl, melyet „Lás-fának“ (Fever-tree) neveztek, nem azért mintha hidegellét okozna, hanem éppen azért, hogy azt biztosan gyógyítja. E fa néha 300 láb magasra nő s átmérője 20 lábnyi. Minden része illatos, különösen pedig levelei és virágai. A váltóláznál a porrárt leveleket igen hathatós gyógyszernek mondják. Nemrég Braziliában is megkísérelték meghonosítani; hogy minő eredménnyel? — még nem tudjuk.

⊙ (Az angol bank.) Az angol bankot 1659-ben alapították. Őt acre-nyi területet foglal el s 900 hivatalnok van. Az utca felé nincsenek ablakai s a fényt a nyílt udvarról nyeri. Semmi féle lázadó népség nem tudná hatalmába keríteni ágyuk nélkül, oly vastagok falai. A bank közepén fölláttott órának 50 számlapja van. Az udvaron terjedelmes viztartók vannak s a tüzoltó gépek mindig készen állanak szerencsétlenség esetre. Az ott fölhalmazott kincsek bizony meg is követelik e szigorú óvó rendszabályokat.

⊙ (Londoni évszakok.) Egy francia író így jellemzi az angol főváros évszakait: „London évszakai egyenlően vannak fölözttva; négy hónapig tél, a másik négy hónapig ős, az utolsó négy hónap alatt eső.“

⊙ (A tehénfa Európában.) Dél-Amerika híres tej- vagy tehénfáját közelebről Európában is megkísérelték meghonosítani. E csodálatos fa igen kitűnő tejet szolgáltat. Szabadon és bőven folyik az a törzs héjába metszett nyílásokból és e nedvet ama vidékek benszüllöttei, melyeken a tehénfa tenyészik, rendszeresen élelmi szerül használják. A fa legalább is 100 lábnyi magasra nő, hatnyoloz lábnyi átmérőjű sima törzsével, anélkül 60—70 lábnyi magasságon alól ágakat bocsát ki magából. Ha csak ugyan meghonosulna földünk szabad ege alatt, minő megbecsülhetetlen áldás lenne azokra nézve, kik a lelkiismeretlen „milimárik“ zsarolásainak vannak kitéve!

** (A fülemile éneke.) James Borington angol sok éven át lesto a fülemilék énekét és a mennyire lehet volt — a mit már Aristophanos is megkísérelt — a következőleg írta le: „Tiuu tiuu tiuu tiuu tiuu — spe tiu zquu — quorror pipi — tio tio tio tio tio tix — quio quio quio — zquu zquu zquu zquu — zi zi zi zi — puorror tu zquu pi pi pi qui — dlo dlo dlo dlo dlo — qui rrrrrr icz — lü lü lü ly ly ly li li li — quio didl li li . . . — gia gia gia . . . ti — tüf tüf tüf tyf tyf tyf tif tif tif — gi gi gi jo jo . . . qui — la ly li li lü didl jo gia — quior zio zio zio pi.“

** (A lovak száma Európában.) A „Rivista Militare“ a következő adatokat közli: Oroszországban 18,000,000 ló van, ezekből 325,000 a hadseregnek szolgál. — Németországban 2,500,000 ló van, Ausztriában 3,000,000, Franciaországban 4,500,000; Angliában 2,566,200 Olaszországban 700,000 ló, 400,000 öszvér és szamár. Az utolsó német háboruban 290,000 ló vett részt; Franciaországban háboru eseteiben 230,000 lóra volna szüksége; Franciaországban a katonai szolgálatra az öszvéreket is alkalmazzák.

⊙ (Hosszu alagút.) Az Oregon, vagy sziklahegységen át nyugot-irányban 12. ang. mérföld hosszú alagutat terveznek. Az építési költségeket egy angol tőkepénzes társulat, a Sierra-Madre-Tunnel-Company fogja viselni.

Irodalom és művészet.

— (A magyar irodalomban) az „Athenaeum“ által közölt kimutatás szerint ez év második negyedében 442 könyv jelent meg, (eredeti 365.) s ezek megírásánál 295 magyar író működött.

— (A „Magyar nyomda“-ból) ily című, jól használható füzet került ki: „Magyar Kalauz Bécsben, a világiállás alatt“, első rész: a bécsi fejlődés történetével, a közlekedési eszközök, vendéglők, látni és tudnivalók ismertetésével, a város műnevezetességei, képcsarnokok, köztük a „bevedere“ leírásával, a kirándulási helyek: Schönbrunn, Laxenburg, Dornbach, Baden, Brühl, Semmering stb. rövid rajzával. Ára 50 kr.

** (Mészöly Géza fiatal festőnk.) kinek kecses és hangulatteljes tájképei oly gyorsan szereztek hírnevet, pár napot Pesten töltött, s innen az alföldre ment, hogy tanulmányi vázlatokat készítsen. A közkiállításon levő „Baltoni tájkép“-t, melyet a külföldi sajtó is annyira dicsért, éremmel tüntették ki.

** (A nemzeti színház) csak e hó 10-én kezd meg előadásait, mivel a kerepes-uti boulevardi munkálatok a színház bejáratát teljesen megközelíthetlenné teszik. Carina Anna kisasszony, ki aug. hóra vendég szereplésre szerződött, már megérkezett. — A szinkörök rosz napok járnak. A nagy hőség teljesen elvette a közönség színházjáró kedvét. Fehérvári előadásai félig üres ház előtt tartatnak, a kevés jövedelem miatt a társaságot a fölösleges veszélye fenyegeti. Miklósi már hetek óta üres padok előtt rendezi előadásait, sőt pár napig szünetet is tartott, miután az előadások nemesek hogy hasznot nem hajtanak, de ellenkezőleg tetemes defizitot vonnak maguk után. Ily körülmények közt csak pályatársi kötelességüknek tettek eleget a nemzeti színház tagjai, midőn Miklósy társulatának fölségelésére vasárnap a szinkör tágas helyiségében II-dik Rákóczy Ferencz fogását adták elő tele ház előtt. Miklósy különben leszállított bérlethirdetéssel is iparkodik magát a nyárra biztosítani.

— (A „Kath. Reform“) című hetilap, melyet Hatala Péter, a „Szabad Sajtó“ megszűnté után adott ki, nem találta oly pártfogásra, hogy pályafutását tovább folytathassa volna, s megszűnt.

** (Vidéki lap.) A Szolnokon megjelenő „Külső-Szolnok“ című társadalmi, kereskedelmi és ismeretterjesztő hetilap e hónapban lépett második félévi folyamába. A lapot Novák Géza a helyi érdekeknek megfelelőleg szerkeszti. Előfizetési ára egész évre 6 forint, negyed évre pedig 1 ft 50 kr.

Egyház és iskola.

— (Az országos közép-tanodai tanáregylet) f. hó 4, 5, 6-ik napján tartotta évi közgyűlését. E gyűlés igen sokat nyert fontosságában az által, hogy a már kéaz, s maholnap országgyűlés elő korül közép-tanodai törvényjavaslat felett alkalma volt a legilletékesebb testületnek véleményét nyilvánítani. Csakugyan mindjárt az első nap e tárgy felett tartott értekezést Négy László, ki midőn általánosságban helyesli a törvényjavaslatot, sőt ahhoz a legszebb reményeket köti, nem hallgatbatja el észrevételeit annak egyes pontjaira. Az előkészítő tanfolyam czéljával nem látja indokolhatónak a német nyelv fölvételét már a gymm. tanfolyamot megelőzőleg. Dumanovszky Ernő indítványára e tárgy felett másnap is folyt a vita, mikor Kleinmann Mór kifejezést adott azon alapelveknek, mely a javaslatkészítő bizottságot vezette, nevezetesen hogy az eddig annyit emlegetett formális készítés helyett a gymnasiumi oktatás czéljával az általános, a minden embereket egybekötő műveltség tekintetét. Ezért jutottak előtérbe a történelmi és természeti tudományok a nyelvek mellett.

— Komáromi Lajos tetszéssel fogadott értekezésein a görög nyelv kötelező tanítása mellett szólalt föl, mi a közgyűlés magává is tett. Hofer Károly a helyettes tanári ének beszámítása mellett szólt föl a nyugdíjképeségnek; ugyanancsak fölveténi kívánja a 30 évet hivataloskodott rajztanárokat is nyugdíjvezetésre. — Érdekes vitát idézett elő azon kérdés, vajjon a realtanodák folyama 7 vagy 8 éves legyen. A többség 7 év mellett volt. — Felsmann József egy tavaly is hevesen vitatott

Melléklet a Vasárnapi Ujság 32-ik számához 1873. aug. 10.

T Á R H Á Z.

kérdést eleveintett föl az ifjusági véderőről, melyre nézve, ha már a kormány el nem áll követelésétől legalább annyit kíván, hogy ne katonák, hanem a tornatanár tanítsa a hadgyakorlatokat, s a hadgyakorlatokból nyert osztályjegyzéknek az általános érdemsorozatra ne legyen semmi befolyása. Az utolsó nap közgyűlése választásokkal foglalkozott. Eloőkke ismét Say Mór választott, a lekövetkező: Berecs Antal, titkárokak: Komáromy Lajos és Tomor Ferencz.

** (A tanítókat értesíti) a közoktatásügyi miniszter, hogy a bécsi világiállásra utazó tanárokat és néptanítókat a II. és III. osztály használatában esetében a tiszavidéki és vágvölgyi vasutak igazgatóságai készek 50%-nyi díjelengedésben részesíteni; a duna-drávi vasut igazgatósága pedig szabad oda- és visszautazási jegyet ad azoknak, a kik ezen díjkezdmény végett az illető igazgatóságokhoz fordulnak s kérelmüket egy, a minisztertel nyerendő igazolvánnyal támogatják. A többi vasutak igazgatóságai ily kedvezményt nem adnak.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

** (A honvédek libelijét) oly rosznak mondják, hogy rövid használat után teljesen használhatatlan lesz. E miatt sok is a panasz, minek folytán a honvédelmi miniszterium a hiányok megvizsgálására szakbizottságot küldött ki. Talán nem volna rosz a vizsgálatot a honvédek egyéb ruházatára is kiterjeszteni, mert bizony az sem állja ki a bírálatot.

** („Magyar-szóló bank“) cimen Hazay Ignác és Kautsky Antal bécsi lakosok részvénytársulatot akartak gründolni, daczára a nagy krachnak s az alapszabálytervezetet közvetlenül nyújtották be a kereskedelmi miniszterhez. Ezen tervszere nézve a miniszter egyetértőleg a belügyminiszteriummal azt jegyzé meg, hogy pénzintézetek terén az egyes nemzetiségek egymástól tüntető megkülönböztetése már általában nem helyeselhető, mihez még azon körülmény is járul, hogy hazánkban nem is létezik politikai értelemben „szláv“ nemzetiség, és így a választott czim az intézetnek oly szinezetet kölcsönözne, mely azt föladatánál fogva nem illeti és rendeltetésével semmi összefüggésben nincsen. — Mindezen okoknál fogva a miniszter a bemutatott alapszabályokat vizsgálat alá sem vette.

Közlekedés.

⚡ (A posta- és táviráda-épület) már annyira készen áll, hogy a távsürgönyök fölvétele az új épületben kezdetét vehette. Az igen szép és díszes épület a szerviták telkének egy részét foglalja el, főhomloklat a zsidóváros-utczára, melynek főkapuzatát Gastell két szoborosportja (távirászat, posta) és két szobora (kereskedelem, ipar) ékesíti. A táviráda földalati helyisége az uri-utczai főbejárattól balra van igen díszes teremben. A sürgönyök innen a harmadik emeletre légnomás útján tolnak föl. A földszint többi részét a postai földalati helyek, az udvart egy a levélhordók részére áthidalt terem foglalják el. A kocsik megérkezése után a pinczékbe sülyesznek, hol a raktárokon kívül 24 kocsi nyerhet helyet. Az emeletek mind a posta és táviráda hivatalai számára vannak már részben teljesen beállítva. Az egész épület körülbelül 1 és fél millióba kerül.

⚡ (Uj táviráda-állomások.) Magócs, Szászvár-Mura, Bonyhád, Mórügy és Báltaszék vasuti táviráda állomások magán sürgönyök fölvételére is meghatalmaztattak.

Balesetek, elemi csapások.

** (Tüzezs nélkül) alig mulik el nap most a fővárosban. Aug. 6-dikán hajnalban 3 óra körül ismét nagy tűz volt. A váci-uti boulevard és csillag-utca sarkán a Tafler-féle háromemeletes új ház padlásra gyult ki s a tető egészen elégett. A magas épület nagy lángokban lobogott, s ha szélesödne, a Lipótváros házai s többi közt az „uj-épület“ kaszárnya és német színház nagyon fenyegetve lett volna. A tüzoltók csak bajosan boldogulhattak a nagy magasságban lobogó lángokkal. Déléltől 10 óraker pedig a hajós-utczában,

az ó-utczára sarkaló földszintes ház udvarában volt gyuladás, melyet azonban csakhamar elfojtottak.

** (Vihar és jégeső.) Tépéről írják, hogy ott e hó 2-án nagy vihar dült, mely az épületek fedeleit is széthányta, aztán pedig zápor és jég következett, mely sok szép reményt semmisített meg.

** (Harangozni kell a vihar elé.) Nem régebben nagy vihar dült a vasmegeyi Inczéd fölött. A harangozó, ki egyszerszemint tanító, elkésett a vihar elé való harangozással, s midőn később a toronyba futott, a fanatikus nép kézzel hajgálta, s őt okolta a vihar miatt. E szegény tanító tehát keserves módon tapasztalhatta, hogy mennyi oktatás ráfér még az inczédiekre, csak győzze a harangozás mellett.

Mi ujság?

⊙ (A persa sah) tehát, a ki beutazta egész Európát s nagyobb bűmálat tárgya volt mindenütt, mint bármint természeti csoda, — minket, szegény magyarokat, nem fog szerencsétlenni látogatásával. Bécsből visszautazott a merre jött. Azt mondják, hogy fölünk a köztünk pusztító kholera ijesztette el, mely ellen ő még talizmánjai és amulettjei csalhatatlan óvóerejében sem bizik. Utoljára még meglátogatta a bécsi operát, hol a jó bécsiek szörnyen szörnyülködtek a vad ember azon miveltésége fölött, hogy kanállal eszi a fagyaltot, mint csak valami európai. Hát hiszen villával vagy az öt ujjával csak nem ehetne! Annyi igaz, hogy a nap fiáról szóló igaz és koholt adomák még akkor is sokáig fognak keringeni az általa beutazott országokban, mikor ő mag. már rég leldozott keleten. Mi, daczára annak, hogy annyira megvetett bennünket, hogy ha már bennünket nem is, de a mahomedánok egyik legnagyobb szentjének, Gül Babának Budán levő sírját se látogatta meg, mint se vagyunk oly rosz véleménynyel felőle, mint azok, kikről az élvezett vendégjog czimén nagyobb kiméletet követelhetne, mint fölünk. A mellőztetés miatt pedig azzal az ohajtással vigasztaljuk magunkat, hogy soha ne érje hazánkat nagyobb csapás ennél, akkor csak megleszünk valahogy. — Pedig nagyobb csapás rajtunk már az is, hogy az a veszély, mely őt visszaraszta innen, csakugyan fenyegető alakot kezd ölteni. Egy hó előtt csak szórványosan, később már naponként 30—40-ével, a mult heten pedig a város lakosságának rémületére, már naponként 70—80-ával lépett föl a kholera. Utolsó napokban pedig már a százat is tetemesen meghaladja a naponkénti kholeraesetek száma. S minél állandóbbnak látszik a nehéz, mozdulatlan, rekedt, sűrű levegő és a tikkasztó hőség a főváros fölött, annál szörnyűbb lesz az arány. Menekülni akarás a por, poshadt víz és miazmás levegő és beteg városából; de hova? hiszen a vidéken is csakugyan pusztít a járvány s mi nekünk még megvan az a vigasztalónk, hogy itt a városban, ha jobbfelől környékez a halál, balfelől mindjárt ott van az orvos, a ki, ha szalmaszál lenne is csak a földökön, mégis remény, mégis vigasztalás, de a járványtól pusztuló vidéken némelyikén félnap járó földre sincs egy árva felcsér, a ki a betegnek vigaszt, orvosságot nyújtson s a szegény föld népe, melynek családját megziedzeli a járványos halál — két hét alatt több halt el 15,000 embernél, — ha kedve volna még kérdélni is e szomorú időben, joggal felelhetne a kérdésre, hogy „volt-e orvos a halottjánál?“ — hogy „dehogy volt, uram, csak magától halt meg.“

** (Egy lelkes hazafi.) Barabás János Puzta-Kecskésről egész vagyonát: hatvanezer frankot török és francia aranyban följajánla a magyar bank ércsajlójára, melyre — mint írja — elég lenne huszmillió aranyban, ezüstenben.

** (A gödöllői ősi vadászatoknak) az idén alkalmasint más szinezete lesz, mint volt tavaly, a sok idegen által, kik ide készülnek. A valési herczeg is igen sok előkelő sportmann kíséretében jön. Az ő számára most Megyer környékén keresnek alkalmas szállást. A főthi park tulajdonosa gr. Károlyi István is készül a vadászatokra. Ed-dig ugyanis vadászatok alkalmával gyakran megtörtént, hogy a nagy terjedelmű parkon keresztül a hajtás ugy történt, hogy az alacsony kapukon átugráltak. Most már nem lehet átugrálni sehoh,

de hogy a park útját ne állja, a tulajdonos hét nagy kaput készíttetett. Minden kapu fölött zászló lesz, melyek az átjárók irányát messziről megmutatják, maguknak a kapuknak zárja pedig olyan, hogy lovonúló is fölnyithatja a legnagyobb könnyűséggel és gyorsasággal.

(A budai várkert) bővítésére a Duna felőli házak nagy részét már megvásárolták. Még csak két ház tulajdonásával nem értek véget az alkudozások. Valószínű, hogy egyik ház értékét a kizsájtító esküdtseknek kell meghatározni. A várkert alatt építendő nagyszerű terrasz tervképe már készen van.

(A lakbérnegyed alkalmából) f. hó 2-án megnagyobbult az alkudozó tulajdonosok elvitték a beszédet lakbérösszegeket gyűmlőcsöztetés végett. E napon az első hazai takarékpénztár 800,000 frtot, a pesti zálogkölcsönző intézet 72,000 forintot, a bécsi forgalmi bank fiókja 80,000 frtot, a budai budai népbank 126,000 forintot, a kir. zálogház 110,000 frtot kapott betéteketben.

(Gyűlés-elhalasztás.) A „Svornost“ írja, hogy a turócmezei alispán, a tót Matica közgyűlésének augusztus 6-án szándékolt megtartását bizonytalan időre elhalasztotta; legalább — ugymond — nem fogják még jobban rontani a levegőt.

(Régi hír.) A hercegprímás palotájának újbóli építése alkalmával Pozsonyban a pinczehelyiségekben egy csontváza akadtak, mely hihe-tőleg női csontváz, mert közelében fülbevalók valának. — Behatóbb vizsgálat után oly téglákra is találtak, melyeken a fölirat volt olvasható: L. E. G. XIII. G. — Találtak még fogantyuválasztó kályhacserepeket. A téglák az 500-ik évből, a római időkbeli származhatnak s ekkép a magyar primásoknak semmi közük nem lehet a női maradványokhoz.

(Magyarok a külföldön.) Mint utazók beszélik, az idén Svájcban és a Rajna vidékén igen sok magyar ember fordul meg és a vasutakon, vendéglőkben sok magyar szót hallani, különösen pedig női ajkáról. A minap 26 hazánkfűből álló társaság próbálkozott meg a Mont-Blanc megmászásának fáradságával és mondják, hogy a nők jobban bírtek meg a férfiaknál.

(Egy sikkasztó) került kézre e napokban Szegeden. Neve Beer S., s a „Tisza“ nevű biztosító társulattól ragadt kezébe egy kis pénzecske.

(A kholera és a fejenyek.) Kozma főügyész azon alkalomból, hogy több törvényszék oly javaslatot, sőt már intézkedést is tett, hogy a kholerajárvány veszélye elhárítása tekintetéből a fejenyeket a börtönökből elbocsáttassanak, körrendeletet intézett a kir. ügyészekhez, melyben utasítja őket, hogy az ilyen intézkedést erőlyesen ellenezzék. Teljesen igazolhatatlannak találva a szabadra bocsátást annál inkább is, mert a kör a börtönöket eddig alig érintette, de meg azért is, mert közszerelességek közepette oly intézkedéseknek, melyek a közérmeletet csak fokozzák, épen nincs helyük, és hogy oly időkben, midőn a nép közt a kétségbeesés amugy is könnyen megszüli az elégtelenséget és törvény iránti tisztelenséget — börtönöket kiűzteni és a fejenyeket a nép közé vetni: olyan lépés, melyet csak a legvégső esetekben lehetne igazolni.

(Csodaállatok) Trencsénmegyéből különféle csodaállatokról írnak. Így Tepliczen egy lábú borjut ellett egy tehén; a láb a szügy közepéből indul ki, minél fogva az állat csak ugrálni képes, különben egészséges és virgoncz. Bobrovnikon, Trencséntől negyed órányira, egy tehén oly borjunt ellett, melynek egyik hátsó lába hiányzik; a borju egészséges ugyan, de nem képes állani, azért nem szophat, hanem tejjel tápláltatik. A tulajdonos szándéka az állatot a nemzeti muzeumnak ajándékozni. Végre jelentik Pruszkából: gr. Königsberg juhnyájában van egy juh, melynek 5 lába van, még pedig ötödik lába fejről csügg alá.

(Kétfejű nyul.) Zentán a gabna közt olyan

nyulat fogtak, mely mint természeti ritkaság mindenkinél föltűnt. A kis nyulnak két feje, két nyaka, négy füle, négy azeme, négy lába volt. A nyak a lapockánál volt kétfélő ágazva és minden része tökéletesen ki volt fejlődve. Kitévés végett fölbontoztatván, a sziv sokkal nagyobbak találtak a szokottnál, eszerint nem volt nyulszívű, tüdűje kettő, mája egy volt. E ritkaság a zentai muzeumban fog elhelyeztetni.

(Egy vendéglátás szomorú vége.) Az arad megyei Buttyinban július 27-én véres jelenet folyt le. A 68 éves Zöldy Lajos rég idő óta együtt lakott egy bábanóval, s elég békében éltek. Közlebb Füleki Mihály ácsmester ment hozzá látogatába s több napig ott időzött. Minden arra mutat, hogy meghódította a nő szívet. Midőn aztán a válas ideje eljött, és Füleki szekeren épen ki akart hajtani az udvarról, Zöldy Lajos, ki egykor honvéddhadnagy volt, az ablakon keresztül rálőtt s úgy eltalálta, hogy a vendég rögtön meghalt. A másik pillanatban pedig saját magát lötte agyon.

(Egy kuruzsáló.) Mint a „Szigeti Közlöny“ írja, Visken egy „kholera-doktor“ támadt, ki érvágással segít a betegekben. Gyógykezéleése alatt már többen haltak meg, s daczára több lakos föl-szólalásának a bíró engedti, hogy beteget gyógyítson, mivel a véletlen úgy akarta, hogy a bíró egy betegségben általa gyógyulást nyert. Legközelebb azonban már a megyei alispánnak is tetek erről jelentést, és ez intézkedett, hogy a kuruzsolás betiltassék.

(Üngyilkosság.) A pénzügyminiszterium egy hivatalnok: Jónás László volt honvéddörnagy (család ember) szerdán eltűnt s azóta nem lelik nyomát. Sógórához egy levelet intézett, elmondván, hogy hitelezőinek zaklatása elől a Dunába menekül. — A Dunából a mult napokban egy 25—30 éves fiatal ember holtestét húzták ki. A nála talált papírok szerint: neve Plecker Emil, ki gyögyyszerész volt a budai razzvárosban.

(Haláloszások.) A nagyváradai görög-kath. püspök: Papp-Szilágyi József elhunyt. A boldogult még eltejavában levő férfi volt, s körülbelől 8 év óta viselte méltóságát, tapintatos kézzel nyulva mindenová, hol surlódások támadhattak volna. 1813. született, 1836-ban fölszenteltetett pappá s 1862-ben nagyváradai püspökké nevezte-tett ki. Jótékonytevélokra több mint 100,000 frtot adományozott. Temetési szertartását Vancea érsek, Olteánu és Pável püspökök — kik végrendeletileg megkértek, — végzik. — Hevesváros főbírája, Hubert Endre a járvány áldozata lett. Hivatalos működése közepette ragadta el a kör. Önmaga járt, hogy a tisztaság fölött örködjék, s a haldok-lók végakarátát írásba tegye. Halála mély részvétet költött. — Horváth Péter ügyvéd, a kecske-méti ellenzék egyik vezér férfia, egykor honvéd-százados s a népkör másodelnöke, szivgörcsben elhunyt.

Szerkesztői mondanivaló.

— Léva. R. Gy. Az 1-ös és a 3-dik semmivel sem jobb a 2-diknél és 4-diknél; s mind a négy közül egyik sem válik be. Elhiszük, hogy az író eleget csiszolt rajtok; de mit ér a csiszolás, ha nincs tartalom, melynek becset a forma föltüntesse? — Szilgyén. A költemény szép, a fordítás azonban verselési tekintetben sok kívánni valót hagy hátra. Ha kegyed az eredetit beküldené, hogy a fordítással összehasonlíthassuk talán sikerülne némi átdolgozással közölhetővé tennünk. — Buda-Pest. F. „Névnapijára irtam“ stb. A küldött néhány költeményből, bizony egy sem vált be. — G. K. „A sirályok“ cz. dalokban van némi dal-forma és hang; de tartalmilag még gyöngék. Talán később. — S. L. A küldött két vers közlése csakugyan „nem lehetséges“; hibákat pedig fölmutatni egy szerkesztői üzenet szük terét túlhaladja. Elég lesz a sok közül csak azt em-líteni, hogy írójuk a nyelvtannal sincs jó barátságban, s pl. ik-es igéket szőlőben ragoz ik-telenek módjára; pl. elvesz-hetem, -ek helyett, tör meg török meg helyett, stb. — Májusi zápor. Szerzője új uton van. Nemis tudja, hogy évek óta, legelső kísérleteit már, figyelemmel kísérjük s tetemes haladást veszünk észre. Azonban: még nem jött el az ideje. Kopogtasson egy év mulva ismét.

SAKKJÁTEK.

714-ik sz. f. Shinkmann W. A.-tól (Grand-Rapidsban.)

